

Werkplannen 2023 RNOB

Uitwerking van de actielijnen uit het jaarplan 2023 en Uitvoeringsplan 2023-2024

Definitieve versie 19 december 2022

Portfolio RNOB

Goed leven, wonen en werken in Noordoost-Brabant			
	Deelopgave	Programma	Portfolio
Vitale leefomgeving	Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie Economie Mobiliteit	Verdieping stresstesten en regionale risicodialogen Klimaatrobuuste beeklandschappen Klimaatbewustzijn Klimaatadaptieve bedrijventerreinen Sponswerking van de bodem
	Natuur en Landschap	Natuur en Landschap	NOVEX De Peel
	Energietransitie	Energie	RES NOB
	Transitie Landbouw	Transitie Landbouw	AgroProeftuin de Peel Mestverwerking en -verwerking
	Schone Lucht	Natuur en Landschap Mobiliteit	Schone Lucht Akkoord
Duurzaam bereikbaar	Slimme en schone mobiliteit	Mobiliteit	Gedeelde mobiliteit Slimme mobiliteit Verduurzaming mobiliteit
	Verkeersveiligheid	Mobiliteit	Risico gestuurde aanpak verkeersveiligheid, educatie, gedragsaanpak en veilige wegen en fietspaden
	Robuuste infrastructuur en netwerken	Ruimte Mobiliteit	Mobiliteitsagenda en regionaal mobiliteitsprogramma Snelfietsroutes Mobiliteitsstrategie A50
Aantrekkelijk vestigen	Vestigingslocaties	Economie Klimaatadaptatie Mobiliteit	Duurzame bereikbaarheid vitale locaties Internationale werknemers Verduurzamen bedrijventerreinen
	Innovaties en bedrijvigheid	Economie	Aansluiting economie en arbeidsmarkt Voeding & Gezondheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voedsel educatie ▪ Voedselverspilling
	Experimenteerruimte	Economie	MKB Innovatiefonds
Behoud van talent	Blijfklimaat	Wonen Ruimte Economie	Nationale Omgevingsagenda Brabant-Limburg Regionale omgevingsagenda
	Wonen	Wonen	Subregionale woonagenda's Verstedelijkingsstrategie
Een sterk verhaal	(Inter)regionale samenwerking	Strategie	Samenwerkingsagenda Samenwerkingsconvenant Uitvoeringsplan
	Nationale samenwerking	Strategie	Regio Deal met Rijk, samen met Provincie, AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt Uitvoeringsagenda en Omgevingsagenda Zuid-Nederland met de provincie Noord-Brabant
	Internationale samenwerking	Strategie	FoodNL, lobby-samenwerking met AgriFood Capital, FoodValley en Greenport
	Communicatie	Strategie	Website, nieuwsbrieven, Social Media, (regionale) bijeenkomsten (raden, besturen en ambtelijk)

Werkplannen 2023 RNOB

Het jaarplan en begroting 2023 en de Uitvoeringsplan (UP) 2023-2024 zijn uitgewerkt in concrete werkplannen voor onderstaande opgaven uit de Samenwerkingsagenda.

Vitale Leefomgeving	pagina 4
Klimaat	
Natuur en Landschap	
Energie (RES)	
Transitie Landbouw	
Schone Lucht	
Duurzaam bereikbaar	pagina 13
Slimme en schone mobiliteit	
Verkeersveiligheid	
Robuuste infrastructuur en netwerken	
Behoud van talent	pagina 17
Blijfklimaat	
Wonen	
Aantrekkelijk vestigen	pagina 22
Vestigingslocaties	
Innovaties en bedrijvigheid	
Experimenteerruimte	
Werkgelegenheid	
Samenwerking, Communicatie en Bedrijfsvoering	pagina 28
(Inter)regionale samenwerking	
Nationale samenwerking	
Internationale samenwerking	
Communicatie	
Bedrijfsvoering	

Werkplan Vitale Leefomgeving

In dit hoofdstuk over de opgave Vitale Leefomgeving komen de activiteiten voor 2023 van Klimaat, Natuur en Landschap en Transitie Landbouw aan bod. De regio biedt daarnaast een platform voor Energie (RES) en Schone Lucht.

Al deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Duurzame Leefomgeving (Dulo). De opgave vitale leefomgeving gaat ook over sterke steden en de onderdelen daarvan worden beschreven in werkplannen 'Aantrekkelijk Vestigen' en 'Behoud van Talent.'

Capaciteit en jaarplanning

Het Poho Duurzame leefomgeving (Dulo) wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris en drie programmaregisseurs. Het gaat om de volgende begrote uren op jaarbasis:

Programmaregie Klimaatadaptatie	: Anita de Smit (Oss)	: 12 u/pw
Programmaregie Natuur en Landschap	: Laurens Wols (Vught)	: 8 u/pw
Programmaregie Transitie landbouw	: Sander Groenen (inhuur)	: 16 u/pw
Secretariaat Transitie Landbouw	: Angelique Hermens	: 4 u/pw
Secretariaat Poho Dulo	: vacature (Nisha Marapin (RNOB) sinds maart 2022)	: 4 u/pw

Overleg	Frequentie	Overlegvorm
Poho Duurzame leefomgeving	4x per jaar	Besluitvorming en afstemming: 23 maart, 29 juni, 12 oktober en 30 november 2023
Kopgroep Klimaatadaptatie	4x per jaar	Voorbereiden en afstemmen. Nog te plannen.
Kopgroep Natuur en Landschap (KNL)	4x per jaar	Voorbereiden en afstemmen. Nog te plannen.
Strategische kerngroep Transitie Landbouw	10x per jaar	Voorbereiden en afstemmen.
Bestuurlijke kopgroep Transitie Landbouw	6x per jaar	Voorbereiden en afstemmen.

Uitwerking werkplan Vitale Leefomgeving

Deelopgave: Klimaat			
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1. Vergroenen en verblauwen: ■ bedrijventerreinen;	■ Een handelingsperspectief voor gemeenten en bedrijven met de mogelijkheid voor proefprojecten (instrumenten, pilots, leeromgeving).	■ Vergroenen en verblauwen bedrijventerreinen wordt meegenomen in het project 'verduurzamen bedrijventerreinen' uit het programma Economie en krijgt hier verder vervolg. Dit project richt zich op aanpak verduurzaming bedrijventerreinen: circulair en klimaat adaptief inrichten, ruimte maken voor energiewinning.	Trekker van gemeente overstijgend programma klimaatadaptatie met daarbij o.a. zorg voor fondsenwerving en kennisdeling.
2. Riscodialogen met regionale partners	Het voeren van (vervolg)risicodialogen met verschillende partners die op regionaal niveau actief zijn (RWS, PNB, VRNB, GGD, kennisinstellingen etc.). Daarbij benoemen wat knelpunten op het gebied van hitte, wateroverlast en droogte zijn. Knelpunten aanpakken via integraal uitvoeringsprogramma (zowel op regionaal als lokaal niveau).	■ Uitwerking van risicodialogen naar concrete acties/handelings-perspectief in een uitvoeringsprogramma. Dit programma omvat concrete speerpunten en acties voor de komende 3 tot 5 jaar. Deze leiden tot een nieuw programma klimaatadaptatie, waarin nieuwe projecten worden opgenomen en een aantal lopende projecten nog doorlopen. ■ We koppelen hierbij klimaatadaptatie aan kansen op andere gebieden zoals de energietransitie, bos- en natuurontwikkeling, NPLG/PPLG, aanleg en reconstructie van wegen, etc.	Platform
3. Vasthouden water: ■ in beeklandschap, bebouwd gebied, natuurgebieden en agrarische productiegebieden; ■ versterken sponswerking bodem.	■ Doorvertaling van het ruimtelijk toekomstbeeld naar de Omgevingsvisies en lokaal (uitvoerings)beleid van gemeenten. ■ Inzicht in en handvatten voor uitvoering van klimaatmaatregelen, benutten van kansen voor water-conservering en versterken van groenblauwe dooradering landelijk gebied.	■ Voortzetten gebiedsateliers. ■ Inventariseren van de mogelijkheden voor en inzicht krijgen in de benodigde waterbuffering en locaties hiervoor in de stad en landelijk gebied. ■ Ontwikkelen handboekje gebiedsaanpak: stimuleren om op gebiedsniveau samen te werken (inzicht in gebiedswatersysteem, onderzoek naar gebiedsbouwplan en op gebiedsniveau slimmer water conserveren). ■ Inzet op behoud en optimaliseren van natuurlijke buffers in landelijk gebied (landbouw en natuur, daarbij koppeling met de programma's	Platform, inspireren, opstarten pilots, kennis delen en bewustwording.

			Natuur en Landschap en Transitie Landbouw).	
4.	Groene gezondheid en Klimaatbewustzijn/	Een klimaatbestendige en gezonde woon-, leef, en werkomgeving in Noordoost-Brabantse dorpen en steden.	<p>Project 'Groene gezondheid' starten, gericht op aanpassingen in de leefomgeving om de effecten van klimaatverandering op de gezondheid en het leefklimaat te verminderen.</p> <p>Communicatiestrategieën, acties, kennissessies en materialen ontwikkelen gericht op het vergroten van de bewustwording breed bij betrokken (maatschappelijke) organisaties, overheden, inwoners en bedrijven. We benutten kennis, expertise, goede voorbeelden en ervaring binnen de regio en daarbuiten. We betrekken hierbij onderwijs en onderzoeksinstituten en andere regio's.</p>	Platform, kennis delen en bewustwording

Deelopgave: Natuur en Landschap

	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	Opstellen uitvoeringsprogramma	<ul style="list-style-type: none"> ■ Opstellen concreet uitvoeringsprogramma op basis van de startnotitie. ■ Slim koppelen aan flankerende processen zoals transitie landbouw. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Inventarisatie van knelpunten, oplossingen, andere koppelkansen opgaven en fondsen. ■ Update uitvoeringsprogramma met in ieder geval één ambtelijke werksessie. ■ Overzicht en contact houden en met aanpalende programma's en projecten, met name Regionale Energietransitie, Project Puzzelen met Ruimte uit de Regiodeal, de stallenaanpak uit diezelfde Regiodeal, en programma's Transitie Landbouw en Klimaatadaptatie. 	Trekker (afstemming, fondsenwerving, lobby etc.). Uitvoering ligt bij gemeenten/ waterschappen.
2.	Nationaal Programma Landelijk Gebied / GGA stikstof	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bieden van overzicht van spelers en belangen, indien nodig ondersteuning bij vormgeven passende governance in GGA gebieden, communicatie en afstemming met Provincie en Rijk. ■ In 2022-2024 ondersteunen we PNB in de GGA groenblauw met een aantal pilot gebiedsprocessen in de regio. Doel is o.a. co-financiëring te realiseren vanuit GGA voor 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Actualiseren overzicht status GGA groenblauw processen in de regio. ■ Verkennen andere gelden/fondsen die ingezet kunnen worden voor gebiedsgerichte processen om natuur en landschap in de regio te versterken, waaronder het transitiefonds binnen het NPLG. ■ Zorgen voor duidelijkheid voor gemeenten in onze regio die deel uitmaken van de 'overgangszones' van 	<p>Trekker (afstemming, fondsenwerving, lobby etc.) Uitvoering ligt bij gemeenten/ waterschappen.</p> <p>Verbinder: verbinden van lopende gebiedsprocessen aan GGA.</p>

		o.a. Aadal, Maashorst en Vlijmens Ven/ Bossche Broek/ Moerputten.	Natura2000 gebieden in een andere regio. <ul style="list-style-type: none"> ■ Een ambtelijke bijeenkomst organiseren om van en met elkaar te leren van de verschillende lopende gebiedsprocessen. ■ Indien nodig bieden van ondersteuning bij ontwerp van proces en governance. 	
3.	Natuur Netwerk Nederland en Natuur Netwerk Brabant	Een impuls geven aan de uitvoering van het natuurnetwerk in de regio door middel van: <ul style="list-style-type: none"> ■ een actualisering van de aanpak via de groenblauwe structuren uit 2016 ■ nieuwe fondsenwerving- ■ meer aandacht voor de verbindingen en slimme koppelingen met andere ruimtevragers zoals energie en water en ruimtebieders zoals de landbouw (sanering). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ We brengen de huidige stand van zaken van het NNB in onze regio in beeld (samen met GOB). ■ We maken per openstaande opgaven op ons grondgebied inzichtelijk wat de mogelijkheden en obstakels voor realisatie zijn. Bijvoorbeeld de ontoereikende financiering vanuit de provincie om de EVZ's te realiseren. ■ Start voor verkenning van de opties als we een bredere definitie van natuur en NNB hanteren, een robuust NNB met daarom heen een schil in de vorm van overgangsgebieden en welke juridische barrières er zijn. Door kennissessie(s) te organiseren om duidelijk te krijgen: <ol style="list-style-type: none"> 1 Waar willen we verbindingzones robuuster maken 2 Welke koppelkansen er zijn met bos, water, klimaat, energie en landbouw 3 Welke barrières zijn er. 	Bieden van platform voor regionale beleidsontwikkeling. Actieve rol in communicatie met provincie.
4.	NOVI/NOVEX De Peel	In de gebiedssamenwerking NOVI/NOVEX De Peel wordt gewerkt aan integrale gebiedsontwikkeltrajecten met drie 'vitale tafels'. Een van die tafels is de 'Grenzeloos Groene Peel'. Op dit moment is de RNOB op het gebied van natuur en landschap niet betrokken.	Regisseur wordt agendalid van de vitale tafel 'Grenzeloos Groene Peel' en verkent of het van meerwaarde is om actief deel te nemen aan deze tafel en dit proces.	Spilfunctie in informatievoorziening en integraliteit
5.	Natuur/biodiversiteit in de stad	Regiodeelnemers helpen een strategie op te zetten voor het vergoeden van de kernen en het versterken van de biodiversiteit in de stad.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Binnen de regio zijn er al gemeentes met biodiversiteitsplannen. Op basis van deze plannen een standaardopzet maken voor andere gemeentes. ■ Daarin verkennen we de mogelijkheid om te werken met gemeentelijke kritische prestatie-indicatoren voor biodiversiteit en/of een bio morfologische kaart (naar voorbeeld van gemeente Ede). ■ We sluiten hierbij aan op de klimaatadaptatieplannen en 	Bieden van platform voor ontwikkeling van beleid. Kennis delen. Werkelijke uitvoering ligt bij gemeenten.

			waar mogelijke verrijken we deze.	
6.	Bossenstrategie, regionaal en landelijk beleid	Als regio een brug vormen voor informatieoverdracht en uitvoering van landelijk en regionaal beleid.	Dit verder uitwerken in het programma natuur en landschap	Regierol en informatieve rol. Centrale rol voor communicatie tussen gemeenten, provincie en Rijk.

Deelopgave: Energie (RES)

	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	We bieden een platform voor de bestuurders voor nadere afstemming voor het opstellen van een Regionale Energie Strategie (RES). De verantwoordelijkheid hiervoor is belegd bij de Stuurgroep RES, waar gemeenten, provincie en energiemaatschappijen zijn vertegenwoordigd.	Inzicht in de lange termijn vraag-aanbod verhouding energie in de regio en de ruimtelijke mogelijkheden om te voorzien in regionale energiebehoefte m.b.v. zon en wind.	Worden bepaald in de Stuurgroep RES (geen onderdeel van RNOB). RNOB biedt overlegtafel voor afstemming binnen de regio.	Platform: RNOB biedt overlegtafel waarin o.a. ruimtelijke claims vanuit energie worden geconfronteerd met andere ruimteclaims.

Deelopgave: Transitie Landbouw

	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	Ruimtelijk spoor: saneren en herontwikkelen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Prioriteren van GGA's waar vanuit Transitie Landbouw de capaciteit op wordt ingezet; ■ Regionale kaart ontwikkelen met inzicht in 'Wat kan waar?!'; ■ Inzet van grondfonds 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Deelactiviteiten: <ul style="list-style-type: none"> 1a. Duidelijkheid welke gebieden vanuit RNOB extra aandacht krijgen. 1b. Welke behoeften zit er betreffende gebied t.a.v. transitie landbouw. 1c. Welke inzet is nodig in betreffende gebied? 1d plan hoe dat te borgen in gebiedsgericht werken 2a. Q1 2023 duidelijkheid welke typen kringloop landbouw er zijn (Rapport Splendid) en wat de specificaties daarvan zijn t.a.v. bodem, locaties etc. 2b. Q2 bij één Pilot gemeente concretiseren welke type kringlooplandbouw waar in het gebied mogelijk is. 2c. 2023 voor de gehele regio een eerste opzet van welke type landbouw waar mogelijk is. Dat in concept aanbieden aan de bestuurlijke kopgroep transitie Landbouw 3. Opzetten van een Grondfonds medio 2024 welke ingezet kan worden om gebiedsprocessen te versnellen en transitie van landbouw door verplaatsen van bedrijven te versnellen. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. RNOB initieert met de strategen welke gebieden prioritair zijn en deelt dit in Poho Dulo ter besluitvorming. 2. RNOB initieert, faciliteert en organiseert dit proces 3. RNOB organiseert gesprek met provincie hoe zij hierop in gaan zetten en welke rol RNOB, gemeenten en waterschappen hier in gaan hebben.

2.	Doorontwikkeling agrarische sector	<p>1. In gesprek met ZLTO en gefaciliteerd door de keukentafelgesprekken per gemeenten motiveren wij Agrarische ondernemers die stappen zetten in duurzaamheid, kringlooplandbouw en andere maatschappelijke opgaven, zowel intensief en extensief, stimuleren en ondersteunen.</p> <p>2. Met het ontwikkelen van de Routekaart met ODBN en provinciën geven wij uitvoering aan het realiseren van de emissie-eisen 1-1-2024 voor de veehouderij.</p> <p>3. Met de koersnotitie "Transitie Landbouw op dreef" en het uitdragen en uitvoeren daarvan realiseren wij een handelingsperspectief voor de agrarische ondernemers in de regio.</p>	<p>1. periodiek overleg met ZLTO eventueel gezamenlijk ondernemen van inspiratie activiteiten en uitdragen van de kennissessies die door de provincie worden gefaciliteerd vanuit Uitvoeringsagenda Landbouw en voedsel</p> <p>2. Zie 5.4</p> <p>3a. Uitdragen van de koersnotitie met communicatieboodschappen 3b. Met AFC en AgroProeftuin de Peel doorontwikkelen van kennis en informatie</p>	<p>1. Coördinerende en initiërende rol</p> <p>2. Zie 5.4</p> <p>3. Initiërende rol</p>
3.	Mestverwaarding	<p>1. Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda mest als onderdeel van het beleidskader landbouw en voedsel.</p> <p>2. Plan-mer mest</p>	<p>1. Uitvoering geven aan uitvoeringsagenda mest.</p> <p>2. Plan-mer mest realiseren</p>	<p>1. RNOB is partner van Rijk, PNB en gemeenten in de regio. Neemt initiatieven t.a.v. de uitvoeringsagenda mest.</p> <p>2. Participeren bij opzet Plan-mer mest</p>
4.	Doorontwikkeling organisatie	<p>1. Ontwikkelen van Expertise- of Transitieteam Landbouw;</p> <p>2. Ontwikkelen en uitvoeren lobby en public affairs strategie t.a.v. transitie landbouw en landelijkgebied;</p>	<p>1a. Plan van aanpak ontwikkelen met begroting en inzet middelen en mensen 1b. Plan van aanpak voorleggen aan de kopgroep transitielandbouw, gemeentesecretarissen en Poho Dulo. 1c. Realiseren van het team</p> <p>2a. Strategie en plan van aanpak wordt ontwikkeld 2b. Lobbyist wordt aangetrokken om plan met bestuurders en ambtenaren te realiseren 2c. Inzetten van middelen als presentaties, leaflets en folders beschikbaar met daarop de kernboodschap/ ons regionale bod.</p>	<p>1. RNOB initieert, faciliteert en organiseert dit proces</p> <p>2. RNOB initieert, faciliteert en organiseert dit proces</p>
5.	Regionale samenwerking versterken op het gebied van transitie	<p>1. Rekening houden met en participeren op een afname van het aantal veehouders;</p>	<p>1. Iedere gemeente dient Bij het maken van plannen (RO) en ontwikkelen gebiedsprocessen rekeninghouden met een</p>	<p>1. Monitoren in reguliere overleggen binnen RNOB</p>

	Landbouw en werken vanuit gedachte één overheid	<p>2. Proactief in gesprek met agrarische ondernemers zoals bijv. het voeren van keukentafelgesprekken en inzet team ondersteuningsnetwerk;</p> <p>3. Breder inzetten op onderzoek GGD Hart van Brabant en Louis Bolk Instituut;</p> <p>4. Ontwikkelen Routekaart.</p>	<p>afname van het aantal veehouders.</p> <p>2. Binnen de gemeente organiseren van individuele gesprekken met agrarische ondernemers om gericht plannen te ontwikkelen. Gebruik maken van team ondersteuningsnetwerk van provincie Noord-Brabant t.b.v. ontwikkelen kennis en delen van specifieke casus gerichte informatie.</p> <p>3. Iedere gemeente gaat waar mogelijk dit instrument inzetten.</p> <p>4. Met de Provincie en ODBN werken we samen om vergunningsaanvragen soepel en éénduidig te laten verlopen om de agrarische ondernemers binnen de gestelde termijnen duidelijkheid te geven.</p>	<p>2. Monitoren in reguliere overleggen binnen RNOB.</p> <p>3. Monitoren in reguliere overleggen binnen RNOB.</p> <p>4. RNOB participeert in de samenwerking met ODBN en Provincie. RNOB vertegenwoordigt de gemeenten en waterschappen in deze samenwerking.</p>
Schone Lucht				
	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	We bieden een platform voor de bestuurders voor gesprekken. De verantwoordelijkheid blijft bij gemeenten /waterschappen.	-	De ambitie om de luchtkwaliteit te verbeteren in onze regio komt tot uiting in de deelprogramma's transitie landbouw, mobiliteit en verduurzaming bedrijventerreinen.	RNOB biedt een platform voor de gesprekken over schone lucht. Uitvoering ligt bij gemeenten/ waterschappen.

Samenstelling huidige bestuurlijke kopgroepen

Kopgroep Klimaat

Voorzitter	Toine van de Ven	Vught
Secretaris	Anita de Smit	Oss/RNOB
Deelnemers	Benoemingen volgen.	

Kopgroep Natuur en Landschap

Voorzitter	Désiré van Laarhoven	Boxtel
Secretaris	Laurens Wols	Vught/RNOB
Deelnemers	Benoemingen volgen.	

Strategische Kerngroep Transitie Landbouw

Voorzitter	Mark Janssen-van Gaal	Land van Cuijk
Secretaris	Angelique Hermens	Land van Cuijk/RNOB
Deelnemers	Mario Jacobs	Aa en Maas
	Ton Cornelissen	Aa en Maas
	Paul Rüpp	Maashorst
	Franko van Lankvelt	Maashorst
	Sander Groenen	RNOB/inhuur
	Jules Goris	RNOB

Bestuurlijke kopgroep Transitie Landbouw

Voorzitter	Mark Janssen-van Gaal	Land van Cuijk
Secretaris	Angelique Hermens	Land van Cuijk/RNOB
Deelnemers	Peter Ketelaars	Aa en Maas
	Ton Cornelissen	Aa en Maas
	Ben Brands	Boekel
	Edwin Daandels	Bernheze
	Rien Wijdeven	Bernheze
	Désiré van Laarhoven	Boxtel
	Roy Geers	's-Hertogenbosch
	Jeroen van den Bosch	Heusden
	Jeroen van den Heuvel	Maashorst
	Franko van Lankvelt	Maashorst
	Jan van Burgsteden	Meerijstad
	Sidney van den Bergh	Oss
	Lianne van der Aa	Sint-Michielsgestel
	Yvonne Vos	Vught
	Jan Lenssen	ODBN
	Hans Vereijken	ODBN
	Sander Groenen	Inhuur/RNOB
	Jules Goris	RNOB

Jaarbegroting 2023 Vitale Leefomgeving

Kosten 2023			
Algemene kosten programma Vitale Leefomgeving	€	35.000	
Programma Klimaatadaptatie	€	20.000	
▪ Ondersteuning			€ 5.000
▪ Regionale dag Klimaatadaptatie			€ 5.000
▪ Onvoorziene uitgaven			€ 10.000
Programma Natuur en Landschap	€	40.000	
▪ Uitvoeringsprogramma			€ 8.000
▪ GGA groenblauw/NPLG			€ 8.000
▪ Natuur Netwerk Nederland en Natuur Netwerk Brabant			€ 15.000
▪ Onvoorziene uitgaven			€ 9.000
Energietransitie		(*)	
Programma Transitie Landbouw	€	285.000	
▪ AgroProeftuin de Peel			€ 210.000
▪ Overige programmakosten			€ 75.000
Totaal			
	€	<u>380.000</u>	
Dekking 2023			
Begroting 2023	€	380.000	
Totaal			
	€	<u>380.000</u>	

(*) uitvoering door Stuurgroep RES-organisatie (= geen onderdeel RNOB)

Werkplan Duurzaam bereikbaar

In dit hoofdstuk beschrijven we de activiteiten voor 2023 van de opgave Duurzaam bereikbaar. Onder deze opgave vallen de deelopgaven Slimme en Schone mobiliteit, Verkeersveiligheid en Robuuste infrastructuur en netwerken.

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen. Daarnaast worden de deelopgaven uit werkplan 'Behoud van Talent' (vanaf bladzijde 17) behandeld in hetzelfde Poho. De financiën zijn ook in dit Poho geborgd.

Bij het opstellen van het werkplan 2023 zijn een aantal processen met het Rijk nog niet afgerond of gestart, zoals de Regionale Woondeal, de verstedelijkingsstrategie stedelijke regio 's-Hertogenbosch, Nationaal Programma Landelijke gebied en Ruimtelijke puzzel. De werkplannen per Poho bieden een goede basis om op deze processen met rijk en provincie te kunnen anticiperen in 2023.

Capaciteit en jaarplanning

Het Poho Ruimte, Mobiliteit & Wonen (RMW) wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris, drie programmaregisseurs en een GGA-coördinator. Het gaat om de volgende begrote uren op jaarbasis:

Programmaregie Ruimte	Linda IJsseldijk (Maashorst)	: 540 uren
Programmaregie Mobiliteit	Rian Snijder (inhuur)	: 850 uren
Programmaregie Wonen	Saskia Wijkhuijs (MijnGemeenteDichtbij)	: 360 uren
Mobiliteit (GGA)-coördinator	Esmee van Selst (inhuur)	: 800 uren
Secretariaat Poho RMW	Rian Snijder	zie hierboven

Overleg	Frequentie	Overlegvorm
Poho Ruimte, Mobiliteit & Wonen	4x per jaar	Besluitvorming en afstemming: 23 maart, 29 juni, 12 oktober en 30 november 2023
Werkgroep Ruimtelijke strategie	4x per jaar	Adviseren Nog te plannen
Integrale afstemming ruimtelijke plannen en voorportaal verstedelijkingsstrategie	n.b.t	Een combinatie van ambtelijk, bestuurlijk en directeurenoverleg. Samen met provincie
Ambtelijke werkgroep Bereikbaarheid & Mobiliteit (GGA)	7x per jaar	Voorbereidend en afstemming planning in lijn met voorbereiding regiodagen. Nog te plannen voor 2023
Agendateam Ruimte, Mobiliteit en Wonen	4x per jaar	Voorbereidend en afstemming planning in lijn met voorbereiding regiodagen. Nog te plannen voor 2023.

Uitwerking werkplan Duurzaam bereikbaar

Deelopgave: Slimme en Schone mobiliteit				
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	Rol RNOB	
1.	Data en smart mobility: krachtenbundeling smart mobility en datagedreven mobiliteitsbeleid organiseren.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bemensing Regionaal Datateam Brabant. ■ Coördineren van activiteiten. ■ Informeren over mogelijkheden voor regionaal/lokaal beleid. ■ Bijdragen aan monitoring opgaven regio. 	Partner	
2.	Slimme multimodale bereikbaarheid: samen werken aan slimme multimodale bereikbaarheid belangrijkste locaties voor werken, onderwijs, aantrekkelijke voorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Schoner vervoer en schonere vervoerskeuzes. ■ Sterk inzetten op werkgeversbenadering ■ Een impuls geven aan het duurzaam maken van de vitale referentielocaties in de regio. ■ Leren van elkaar. ■ Heesch-West meteen goed opzetten. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoering geven aan het duurzaam maken van de vitale referentielocaties. Relatie met verduurzamen bedrijventerreinen ■ Het opstellen en uitvoeringen van een werkpakket SmartwayZ.NL 	1. Coördineren en ondersteunen vanuit het Regionaal Mobiliteitsprogramma. 2. Coördineren van de activiteiten.
3.	Slimme multimodale bereikbaarheid: afspraken maken over duurzamer, veiliger en slimmer vervoer van goederen, o.a. logistieke hubs en delen van data.	Goederenstromen optimaal geleiden en duurzaam faciliteren en gebruiken. Data en bundeling is onderdeel van agenda AgriFood Capital, Infra van overheden. Relatie met corridor aanpak A50 en krachtenbundeling smart mobility.	Verbinding leggen tussen netwerk en lopende programma's.	Platform
Deelopgave: Verkeersveiligheid				
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	Rol RNOB	
Brabantse aanpak verkeersveiligheid ' Nul ' verkeersslachtoffers : Vanuit risico gestuurde analyse inzetten op gedrag, educatie, handhaving en veilige infrastructuur.	Gezamenlijke en proactieve aanpak verkeersveiligheid met maatschappelijke partners, politie en Openbaar Ministerie: risico gestuurd en datagedreven. Een (regionaal) uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid, gericht op het treffen en uitvoeren van gerichte interventies en maatregelen, zodat het aantal risico's en het aantal verkeersslachtoffers in de periode 2020-2024 jaarlijks daalt. Voor gemeenten met spoor zijn onveilige gelijkvloerse spoor kruisingen een belangrijk aandachtspunt. Hierbij sluit de regio aan bij de ambitie uit de provinciale koers: in 2030 geen overwegen meer.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoering geven aan programma veilige mobiliteit uit het regionaal mobiliteitsprogramma. ■ Bemensing ambtelijk kernteam verkeersveiligheid Brabant. ■ Bemensing bestuurlijke kopgroep verkeersveiligheid Brabant/ambassadeursrol. 	Partner, verbinder, ambassadeur	

Deelopgave: Robuuste infrastructuur en netwerken

Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1. Behoud bereikbaarheid voorzieningen vanuit de dorpen/ wijken.	Een fijnmazig vervoerssysteem met OV, deelsystemen & doelgroepenvervoer om voorzieningen bereikbaar te houden vanuit de Dorpen (Nieuwe mobiliteitsconcessie per 1-1-2025).	Uitvoering geven aan programma gedeelde mobiliteit samen met provincie en regiotaaxi-organisaties.	Verbinder/ coördineren (afstemming)
2. Uitbouwen Station 's-Hertogenbosch tot nationale spoorknoop en overstapmachine.	Realisatie Type 1 (stedelijk) knooppunt als onderdeel van een geplande grotere gebiedsontwikkeling met hoogstedelijk karakter en hoge plaatswaarde. Afspraken met Rijk richten zich vooral op spoor en HOV.	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.	Verbinder (afstemming)
3. Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: lokale zero-emissiezones.	Brabant werkt toe naar het instellen van een nul-emissie zone voor stadslogistiek in 2025. Eerste actie vaststellen van de omvang van de nul-emissie zone. Primair gericht op 's-Hertogenbosch, Oss, Uden en Meierijstad.	Zie hierboven.	Platform (voor kennisuitwisseling)
4. Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: realiseren van voldoende laadpaalinfrastuctuur.	Uitvoering geven aan Nationale agenda laadinfrastructuur.	Zie hierboven.	Platform (voor kennisuitwisseling)
5. Robuuste hoofd-wegenstructuur en MIRT afspraken over: <ul style="list-style-type: none"> ■ MIRT A2 Deil-Vught N65 ■ SmartwayZ A2 randweg Eindhoven-Veghel ■ A50 Nijmegen-Eindhoven ■ N65 Vught-Haaren ■ PHS Meteren-Boxtel 	<ul style="list-style-type: none"> ■ MIRT-afspraken. ■ In aanvulling op afspraken met rijk: OV2040/A50-aanpak. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verbinding leggen tussen netwerk en programma's. ■ Coördineren van strategische agenda corridoraanpak A50 Nijmegen-Eindhoven. 	Verbinder (tussen centrum-stad als deelnemer aan BO MIRT en regio).
6. Optimalisatie en uitbouw (H)OV-netwerk: samen optrekken in de uitwerking van het OV-toekomstbeeld, in het bijzonder Maaslijn + Spoorbrug Ravenstein.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kwaliteitssprong van het spoor en HOV-netwerkrichting 2040 waarbij ingezet wordt op de kracht van het OV. ■ Jaarlijkse groei van het aantal gebruikers van het (H)OV. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Agenderen en verbinding leggen tussen programma's en netwerken. ■ Bemensing ambtelijke begeleidingsgroep Gedeelde Mobiliteit. ■ Coördineren van activiteiten gedeelde mobiliteit. ■ Uitvoering geven aan Regionaal Mobiliteitsprogramma. 	Verbinder (tussen centrumstad als deelnemer aan BO MIRT en regio)
7. Duurzaam bereikbaar/ lobbyopgave t.b.v.: <ul style="list-style-type: none"> ■ Maaslijn, spoorbrug Ravenstein ■ A2 ■ A50/Paalgraven, A59/ Bankhoef, 	In aanvulling op afspraken met rijk: OV2040/A50-aanpak.	Zie hierboven.	Verbinder tussen PNB (trekker van veel lobby-opgaven) en regio).

	<ul style="list-style-type: none"> ■ A73 (veiligheid; LvC aan zet voor PvA) ■ Oostwest verbinding/verbinding LvC met Brainport (eerst LvC aan zet met een PvA). 			
8.	<p>Duurzaam bereikbaar/ lobby t.b.v. spoor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ IC-verbinding Nijmegen-Eindhoven; ■ 's-Hertogenbosch-Breda; ■ verkenning beter OV LvC-Eindhoven. 	Zie hierboven.	Zie hierboven.	Zie hierboven.
9.	<p>Optimalisatie en uitbouw (H)OV-netwerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ samen ontwikkelen visie op uitbouw HOV-netwerk in Noordoost-Brabant; ■ in het bijzonder van en naar Uden/Veghel vanuit Oss-Eindhoven-'s-Hertogenbosch-Nijmegen; ■ Provincie en regio richten zich meer op HOV, OV en mobiliteitstransitie. 	HOV+ netwerk naar Nijmegen, 's-Hertogenbosch, Oss en Eindhoven, goede verbinding met spoor, basis voor verstedelijking. Visie op de doorontwikkeling.	Zie hierboven.	Trekker
10.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Optimalisatie en uitbouw HOV-netwerk: <p>Visie ontwikkelen op ontwikkeling regionale mobiliteitshubs in Noordoost Brabant.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Actie-agenda OV-knooppunten. ■ Provincie en regio richten zich meer op HOV, OV en mobiliteitstransitie. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Regie op hub discussie organiseren. ■ Visie ontwikkelen op type hubs voor de regio, locatie van hubs, ook vanuit perspectief reizigers zelf. 	Zie hierboven.	Co-trekker
11.	<p>Schaalsprong Fiets: realiseren en verkennen uitbouw (snelfiets)netwerk met aandacht voor promotie, fietsveiligheid, datasamenwerking, werknemersaanpak</p> <p>Fiets als belangrijk instrument tot verduurzamen van mobiliteitssysteem, voorzieningen voor iedereen bereikbaar houden, zeker in combinatie met trein en OV en bevordering gezondheid.</p>	<p>Een optimaal (snelfiets)routenetwerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Sterke feeders naar de gerealiseerde snelfietsroutes ■ Een analyse van het basisnetwerkfiets in verband met de toenemende drukte op fietsroutes vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid. ■ Het stimuleren van fietsen en sterk inzetten op werkgeversbenadering. ■ Marketing van het gebruik van de fiets en routes. ■ Uitwerking van het klimaatakkoord ondersteunen. 		Partner
12.	Bijdragen aan uitwerking verstedelijkingsstrategie en regionale woondeal.	Ondersteunen van de verstedelijkingsstrategie en woondeal met mobiliteitsaanpak.	Mobiliteitsmaatregelen inzetten of uitwerken in samenwerking met ambtelijke teams verstedelijking en wonen.	Coördineren.

Werkplan Behoud van talent

Hieronder staan de activiteiten voor 2023 vermeld voor de deelopgaven Blijfklimaat en Wonen uit de opgave Behoud van talent.

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen. De jaarbegroting voor dit werkplan maakt onderdeel uit van werkplan 2 'Duurzaam bereikbaar.'

Uitwerking werkplan Behoud van talent

Deelopgave: Blijfklimaat			
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	Rol RNOB
1. Vervolg uitwerking maatregelen BO Leefomgeving in het kader van de verstedelijkingsstrategie.	De verstedelijkingsstrategie en de inhoudelijke lijnen binnen RNOB samenbrengen.	De globale voorstellen voor verstedelijk uitwerken richting concrete afspraken richting BO-Leefomgeving.	Partner
2. Omgevingsvisies op elkaar leggen en ruimtelijke koers voor RNOB maken met behulp van ontwerpend onderzoek	Zicht krijgen op gemeenschappelijke opgaven en koers bepalen.	In 2022 wordt al gestart met het op elkaar leggen van de verschillende omgevingsvisies en in 2023 gaan we o.b.v. dit kaartmateriaal en de analyse van de opgaven werken aan een geactualiseerde omgevingskoers o.b.v. ontwerpend onderzoek.	Trekker
3. Omgevingsagenda afronden	Als basis voor de ruimtelijke puzzel/Brabant schuift.	Meewerken om de huiswerkpakketten van het Rijk te implementeren.	Rol n.t.b.
4. Afstemming tussen economische agenda en arbeidsmarktagenda's van RNOB/NOB Werkt en PNB.	Doel is een betere match tussen EZ-beleid en arbeidsmarktbeleid in de regio Noordoost Brabant: welk talenten hebben we en waar hebben we een te kort aan?	Concrete verbinding maken tussen arbeidsmarktbeleid en wonen: waar kan wonen aantrekken en behoud van talent ondersteunen?	Verbinden (van programma's)
5. Implementeren uitkomsten doelgroepenonderzoek en beleid om talent en jonge gezinnen te behouden.	Lijst aanbevelingen voor gemeenten om doelgroepen te binden aan de regio.	Concrete verbinding maken tussen arbeidsmarktbeleid en wonen: waar kan wonen aantrekken en behoud van talent ondersteunen?	Platform
6. Afspraken maken over huisvesting, gezondheid en integratie internationale werknemers, uitgesplitst naar seizoenwerkers en nieuwe Brabanders.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Start regionaal programma internationale werknemers. ■ Opschalen lessen uit de pilot huisvesting arbeidsmigranten in Meierijstad en elders toepasbaar maken. 	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.	Trekker

7.	Deelname aan uitwerking Nationale Omgevingsagenda Brabant-Limburg.	Verankering van Regionale Omgevingskoers en Brabantse Omgevingsagenda in het Uitvoeringsprogramma van de Nationale Omgevingsvisie Brabant Limburg. Uiteindelijk doel is een gezamenlijk investeringsprogramma met Rijk en PNB.	In 2021 is eerste fase afgerond (zonder status). In 2022 en 2023 zou een tweede fase volgen met als inzet van RNOB duidelijkere afspraken over waar als overheden gezamenlijk op in te zetten en welke consequenties daaraan verbonden kunnen worden (middelen en capaciteit). Ten tijde van het opstellen van dit jaarplan was niet duidelijk of het nieuwe kabinet doorgaat met het instrument van de landelijke omgevingsagenda's.	Partner; Rijk is trekker van de landsdelige Omgevingsagenda Brabant-Limburg
8.	Actualiseren Regionale Omgevingskoers t.b.v. het afstemmen van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Een (sub)regionaal woningbouwprogramma, bedrijventerreinen-beleid en detailhandelsvisie ■ Doorvertaling van de diverse programma's naar ruimtelijke consequenties en integrale afweging daarvan. 	Als uitvloeisel van de Nationale Omgevingsvisie is in 2021 gestart met het Verstedelijkingsakkoord regio 's-Hertogenbosch. Provincie en centrumstad zijn trekker hiervan. In 2023 wordt op basis hiervan gewerkt aan een Regionale Investeringsagenda (RIA). Aangezien dit verstedelijkingsakkoord niet de gehele regio omvat is actualisering van de Regionale Omgevingskoers noodzakelijk. Belangrijk onderdeel daarvan is o.a. het verdeel vraagstuk van de woningbouw. Start actualisering in 2022. Afronding 2023.	Trekker in 2023 e.v.
9.	Vervolg op Verstedelijkingsakkoord.	Verstedelijkingsakkoord is referentiekader voor besluiten over woon- & werklocaties en investeringen in mobiliteit (in een deel van de regio) Samenhangende integrale gebiedsaanpak: <ul style="list-style-type: none"> ■ Stip op horizon; ■ Samenhang aanbrengen in bestaande projecten; ■ Verbinden en kiezen in projecten ('schakelkast'); ■ Versnellen, verbinden, vermenigvuldigen (à la puzzelen met ruimte). 	Zie ook punt 5 hiervoor. Er komen steeds meer ruimtevragers op de regio af en met name het Rijk trekt sommige ruimtevragers (Wonen/Bouwagenda) naar voren vanwege de krapte op de woningmarkt. (i.c. het Verstedelijkingsakkoord 's-Hertogenbosch). Dit maakt een integrale weg op regionaal schaalniveau echter des te urgenter. Een start is voorzien in 2022 en een afronding in 2023.	Platform m.b.t. het verstedelijkingsakkoord Trekker m.b.t. een actualisering van de Regionale Omgevingskoers.
10	RNOB is betrokken partner bij voor de regio strategische gebiedsontwikkelingen.		<ul style="list-style-type: none"> ■ Gebiedsopgave De Peel (status van uitwerkingsgebied in kader van NOVI). ■ In 2023 een functionerende 'doorbraaktafel' voor lopende projecten /processen en een Regionale Investeringsagenda (RIA) voor doorbraakdossiers, versnellingen, verbredingen, experimenten en nieuwe ontwikkelingen. ■ AgroProeftuin De Peel met transitie landbouw als hoofdoggave, als onderdeel van NOVI-gebied De Peel. ■ Corridoraanpak Nijmegen-Eindhoven met daarin bereikbaarheid Meierijstad met 	Partner

Samenstelling huidige bestuurlijke kopgroepen

Kopgroep Ruimte, Mobiliteit en Wonen

Voorzitter	Franko van Lankvelt	Maashorst
Secretaris	Rian Snijder	Inhuur
Deelnemers	Jan van Burgsteden (Mobiliteit)	Slimme mobiliteit/krachtenbundeling SmartwayZ.NL Strategische Agenda A50 Meerijstad
	Fons Potters (wonen)	Vught
	Erik Ronnes	Provincie Noord-Brabant
	Suzanne Otters	Provincie Noord-Brabant
	Sidney van den Bergh	Fiets en gedeelde mobiliteit Oss
	Franko van Lankvelt	Regionale omgevingskoers Maashorst
	Mike van der Geld	Verstedelijkingsakkoord regio 's-Hertogenbosch 's-Hertogenbosch
	David Sölez	Veilige Mobiliteit Land van Cuijk
	Harold van den Broek	Strategische Agenda A50 Maashorst

Kopgroep Wonen

Voorzitter	Fons Potters	Vught
Secretaris	Suzanne Hendriks	Vught
Deelnemers	Edwin Daandels	Bernheze
	Ben Brands	Boekel
	Johan Meesters	Heusden
	Pieter Paul Slikkers	's-Hertogenbosch
	Bouke de Bruin	Land van Cuijk
	Rik Compagne	Meerijstad
	Sidney van den Bergh	Oss
	Franko van Lankvelt	Maashorst
	Sam Goossens	Sint-Michielsgestel
	Wim van der Zanden	Boxtel
	Erik Ronnes	Provincie

Jaarbegroting 2023 Duurzaam bereikbaar en Behoud van talent

Kosten 2023			
Algemene kosten programma Duurzaam bereikbaar:	€	15.000	
<ul style="list-style-type: none"> Activiteiten gericht op ondersteuning en uitvoering van het regionaal mobiliteitsprogramma voor de deelopgaven Slimme en schone mobiliteit, veilige mobiliteit en Robuuste infrastructuur en netwerken. In 2023 liggen de accenten op versnellen mobiliteitstransitie, Samenwerkingsagenda A50, programma gedeelde mobiliteit, versterken verstedelijkingsstrategie en regionale woondeal 			(*)
Programma Blijfklimaat	€	59.000	
<ul style="list-style-type: none"> Proces- en projectondersteuning verstedelijkingsstrategie stedelijke regio 's-Hertogenbosch** en ruimtelijke strategie LvC (in ontwikkeling) 			€ 29.500
<ul style="list-style-type: none"> Proces- en projectondersteuning programma wonen en regionale woondeal** 			€ 29.500
Totaal			
	€	<u>74.000</u>	
Dekking 2023			
Begroting 2023	€	50.000	
Begroting 2022 (restant)	€	24.000	
Totaal			
	€	<u>74.000</u>	

(*) budget uit algemene kosten programma

(**) de uitwerking van de regionale woondeal en verstedelijkingsstrategie loopt nog volop. De middelen zijn bestemd voor de ondersteuning van regio en gemeenten in deze processen en hun inhoudelijke vertaling.

De mobiliteitsagenda als onderdeel van de Samenwerkingsagenda, wordt jaarlijks vertaald naar de uitvoering in een regionaal mobiliteitsprogramma Noordoost-Brabant. Het vormt de basis voor afspraken over provinciale cofinanciering via een bijdrageregeling of financiering van andere programma's of derden zoals SmartwayZ.NL, Rijk (MIRT), gedeelde mobiliteit en anders. De inhuur van de secretaris en coördinatoren mobiliteit (GGA) loopt via een aparte lijn. Samenwerkingsafspraken met gemeenten en provincie liggen hieraan ten grondslag.

Werkplan Aantrekkelijk vestigen

In dit hoofdstuk beschrijven we de activiteiten voor 2023 uit de opgave Aantrekkelijk vestigen op het gebied van vestigingslocaties, innovaties en bedrijvigheid en experimenteeruimte.

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Economie (EZ).

Capaciteit en jaarplanning

Het Poho Economie wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris en een programmaregisseur. Het Poho-overstijgende programma Voeding en Gezondheid heeft een eigen programmamanager. Het gaat om de volgende begrote uren op jaarbasis:

Programmaregie Economie	: Marielle Renée (Oss)	: 16 u/pw
Programmaregie Voeding en Gezondheid	: Rob Verpoort (Meierijstad)	: 16 u/pw
Secretariaat Poho Economie	: Rob Nijskens ('s-Hertogenbosch)	: 4 u/pw

Overleg	Frequentie	Overlegvorm
Poho Economie	4x per jaar	Besluitvorming en afstemming: 23 maart, 29 juni, 12 oktober en 30 november 2023
Bestuurlijke kopgroepen	4x per jaar	Besluitvorming op deelterreinen. Voorbereiding besluiten Poho Economie. Overleg: vijf weken voorafgaand aan elk Poho.
Voorzitters-overleg bestuurlijke kopgroepen	2x per jaar	Prioritering bestuurlijke agenda per half jaar. Kopgroep-overstijgende afwegingen maken. Strategie richting provincie (o.a. Economische Visie Brabant).
Themabijeenkomsten	2x per jaar	Verdieping van één onderwerp. Ruimte voor brainstorm, open discussie. Gesprek met/bezoek aan gasten/ondernemers.

Uitwerking werkplan Aantrekkelijk vestigen

Deelopgave: Vestigingslocaties				
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB	
1.	Het verduurzamen en circulair maken van onze bedrijventerreinen. Met het bedrijventerrein Heesch West als belangrijk voorbeeld en het Regio Deal-project Green Tech Park Brabant.	Ervaringen n.a.v. duurzame bedrijventerreinen zoals Heesch West regiobreed delen en gebruiken voor uitrol naar andere (toekomstige) bedrijventerreinen.	Regionale aanpak waarbij gemeenten en ondernemers geholpen worden in de realisatie van duurzame, klimaat adaptieve en circulaire bedrijven en bedrijventerreinen in de regio Noordoost-Brabant.	RNOB is trekker Bestuurlijk trekker: Gijs van Heeswijk
2.	Het verder optimaliseren van de regionale afstemming en samenwerking bij verzoeken om ruimte op bedrijventerreinen via het 1-loket.	Daarmee werken we aan een herkenbare regio voor ruimtevragers, stemmen ruimte vragende bedrijven regionaal af, houden de regionale website van bedrijfskavels actueel en bundelen de krachten in regionale acquisitie, ook in relatie tot blijvende krapte op de arbeidsmarkt. Door bureaucratie te verminderen kunnen we werkgevers sneller en beter helpen.	De resultaten uit de herijking van het afsprakenkader vraaggericht ontwikkelen uitrollen in de optimalisatie van het 1-loket.	RNOB is trekker Bestuurlijk trekker: Frank den Brok
3.	Afsprakenkader bedrijventerrein-ontwikkeling n.a.v. prognose bedrijventerreinen Brabant.	Vraaggerichte ontwikkeling om op een gerichte wijze aanvullen van de voorraad gecombineerd met acties rond 'benutten bestaand areaal'.	Afronden van het nieuwe regionaal afsprakenkader bedrijventerrein-ontwikkeling, naar verwachting medio 2023.	RNOB is trekker Bestuurlijk trekker: Frank den Brok
Deelopgave: Innovaties en bedrijvigheid				
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB	
1.	Het verder versterken van de samenwerking tussen economie en arbeidsmarkt over het vestigen van bedrijven op bedrijventerreinen binnen RNOB in relatie tot werkgelegenheidseffecten.	Beoogd resultaat en wensen uit de herijking van 'vraaggericht ontwikkelen' meenemen in vernieuwde afsprakenkader voor de vestiging en ontwikkelingen van bedrijven.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Invulling en operationalisering en afstemmen werkzaamheden WSP-accountmanagers met account managers EZ. ■ Verbinden van dit loket met het Werkgeverspunt NOB met vragen over personeel. 	RNOB is trekker en verbinder Bestuurlijk trekker: Frank den Brok
2.	Het bedrijfsleven structureel betrekken bij uitwerking van regionale programma's en regionale uitdagingen.	Structurele dialoog met bedrijfsleven in gemeenten over waar overheid kan faciliteren (o.a. in innovatie en het aanjagen van crossovers). Ambitie inmiddels verbreed door in gesprek te gaan over toekomstige verdienmodellen van bedrijfsleven en waar ondernemers- en	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vervolg/continuïteit in organiseren innovatietafels voor MKB. ■ Met een actieve rol van RNOB in het LOF vergroten we de kansen voor ondernemers uit de regio om gebruik te maken van het fonds. 	RNOB is trekker, verbinder en financieel partner Bestuurlijk trekkers: Ralph Geers Martijn van Esch

		vestigingsklimaat kan worden verbeterd.		
3.	Stimuleren en ondersteunen van innovaties bij bedrijven.	Een ondersteuningssysteem dat het bedrijfsleven stimuleert om via innovatie een bijdrage te leveren aan de verschillende transities.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoering van de subsidie- en bijdrageregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant binnen APdP. ■ Via bijv. APdP en beleidskader L&V stimulering van innovaties door het actief leggen van verbindingen. ■ Uitvoering van het toegangsloket tot de provinciale Impulsregeling voor innovatie bij MKB en starters. ■ Uitvoering van de regionale cofinancieringsregeling bij de provinciale SIR-regeling voor innovatie bij MKB en starters. 	RNOB is partner/trekker en verbinder. Bestuurlijk trekker: Maarten Jilisen

Deelopgave: Experimenteerruimte

Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	Het creëren van voldoende ruimte voor innovatie- en experimenteerruimte in agrifood.	<p>Diverse programma's van RNOB, AgriFood Capital en NOB Werkt in dialoog vertalen in een specifieke behoefte aan experimenteerruimte.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Koppelen van de vereiste transitie in de gehele voedselketen aan een andere kracht van de regio: data. Dit doen we samen met AgriFood Capital (AgriFood Capital). Hierbij zetten we de speerpunten in ons regionale agrifood-hightech-data-beleid nadrukkelijker om in door de markt gesteunde vestigingsmogelijkheden en maken gebruik van de ervaringen uit het Regio Deal-project 'Data Gedreven AgriFood Regio'. ■ Het inzetten op andere experimenteromgevingen als AgroProeftuin de Peel, zoals het Circular Food Centre en GreenTech Park Brabant. AgriFood Capital is trekker van de experimenteromgevingen in de Regio Deal-projecten 'AgriFood Innovation', 'SPARK makers zone' en 'Ontwikkel- en expertisecentrum voor duurzame eiwitten (ODE)'. ■ In het specifiek over AgroProeftuin de Peel: AgroProeftuin De Peel uitbreiden met kringloopveeteelt (AgroProefstal De Peel). Ook als onderdeel van NOVI aanpak De Peel. ■ In kader van Koersnota Transitie Landbouw voorstellen/experimenten ontwikkelen voor vestigingsmogelijkheden van diverse en nieuwe vormen van kringlooplandbouw (ex- en intensief). ■ Via het programma Voeding & Gezondheid worden relevante goede voorbeelden ontwikkeld en 	RNOB is trekker samen met AgriFood Capital en PNB. Bestuurlijk trekker: Jan Goijaarts

			<p>aangeleverd voor de samenwerking in FoodNL. Enerzijds wordt hierdoor nieuwe wet- en regelgeving (incl. stimuleringsmiddelen) beïnvloed en anderzijds zorgt dit voor een doorgeefluik of versterker naar de eigen ondernemers en instellingen voor de laatste stand van zaken. Het project Voedseleducatie uit de Regio Deal sluit hierop aan.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nieuwe initiatieven blijven onderdeel uitmaken van regionale afstemming. Hierbij hoort de uitvoering van het project 'de 1e 1000 dagen van een kind' en oriëntatie op 1 tot 2 nieuwe projecten over het thema voedselverspilling, zoals het project Horeca Food Waste Challenge uit 2022. ■ Verkenning en uitwerking van een regionaal startup ecosysteem als optimale ondersteunings- en begeleidingsvoorziening voor een veelbelovende en vernieuwende startende ondernemers in onze regio. 	Bestuurlijk trekker: Jan Goijaarts
Deelopgave: Werkgelegenheid				
	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	RoI RNOB
1.	ZZP Boost: toekomstbestendige ZZP'ers	Met advies en begeleiding zorgen voor de toekomstbestendigheid van ZZP'ers als onderdeel van onze economie.	Subsidiëren van het jaarprogramma 2022-2023 van ZZP Boost en het volgen van de voortgang. In samenwerking met het Poho Arbeidsmarkt.	RNOB is partner
2.	Expat Center South NL: aantrekkelijk zijn voor internationale kenniswerkers	Versterken van het vestigingsklimaat voor internationale kenniswerkers.	Aanstellen van een Living in coördinator. Versterken van de binding van internationale kenniswerkers met onze regio en benutten/activeren van de capaciteiten van de partners van kenniswerkers op onze arbeidsmarkt.	RNOB is partner
3.	Denktank arbeidsmarkt economie	Versterking arbeidsmarkt door het verbeteren van de afstemming tussen Poho Economie en Poho Arbeidsmarkt.	Vanuit beide Poho's deelnemers laten meedenken over de opgaves die zich op het onderlinge raakvlak voordoen en verkennen waar raakvlakken met bijv. wonen bestaan.	RNOB is verbinder Bestuurlijk trekkers: De voorzitters van de Poho's
4.	Arbeidsmigranten	Versterken van het vestigingsklimaat voor arbeidsmigranten.	Inzet op een integrale benadering middels een integrale kopgroep met economie, onderwijs, wonen en arbeidsmarkt, gericht op alle relevante aspecten rond arbeidsmigranten. O.a. integratie, huisvesting, bestrijden uitbuiting en voorkomen overlast.	RNOB is trekker
5.	Reshoring tool	Ondernemers ondersteunen bij de keuze tot reshoring: het naar Nederland terughalen	Geen actieve inzet, gezien beperkte vraag en vooral de krapte op de arbeidsmarkt. Het Reshoring tool blijft beschikbaar en kan desgewenst ingezet worden.	RNOB is partner

		van productie en daarmee banen.		
--	--	---------------------------------	--	--

Samenstelling huidige bestuurlijke kopgroepen

Kopgroep Werklocaties

Voorzitter	Frank den Brok	Oss
Secretaris	Mariëlle Renee	Oss/RNOB
Deelnemers	Rien Wijdeven	Bernheze
	Mariëlle van Alphen	Boxtel
	Ralph Geers	's-Hertogenbosch
	Gijs van Heeswijk	Maashorst
	Jan Goijaarts	Meerijstad
	Maarten Jilisen	Land van Cuijk
	Mark Du Maine	Vught
	Erik Ronnes	provincie Noord-Brabant
	Martin van der Bijl	provincie Noord-Brabant

Kopgroep Innovatie en Agrifood

Voorzitter	Maarten Jilisen	Land van Cuijk
Secretaris	Marty van Esch	Land van Cuijk
Deelnemers	Thom Blankers	Heusden
	Kees van Rooij	Meerijstad
	Jan Goijaarts	Meerijstad
	Frank den Brok	Oss

Kopgroep Werkgelegenheid

Voorzitter	Mariëlle van Alphen	Boxtel
Secretaris	vacature	
Deelnemers	Benoemingen volgen.	

Kopgroep Internationale werknemers

Voorzitter	Jan Goijaarts	Meerijstad
Deelnemers	Bouke de Bruin	Land van Cuijk
	Thijs van Kessel	Oss
	Ralph Geers	's-Hertogenbosch

Jaarbegroting 2023 Aantrekkelijk vestigen

De jaarbegroting bestaat uit een 'reguliere' inkomsten uitgaven binnen het economisch domein, daarnaast uit specifieke programma's, zoals de regionale subsidieregeling Economie en Innovatie en het meerjarige programma Internationale werknemers. Hieronder is een kosten- en inkomstenoverzicht opgenomen.

Kosten 2023		
Algemene kosten programma Aantrekkelijk vestigen	€	100.000
1. Werkbudget bestuurlijke kopgroepen		€ 33.000
▪ Afronden afsprakenkader bedrijventerreinen ¹		€ 2.000
▪ Follow up MKB Ondernemerstafels ²		€ 10.000
2. Bijdrage aan regio-project ZZP Boost ³		€ 22.500
3. Bijdrage aan Expatcenter South NL ⁴		€ 25.000
4. Website bedrijfskavelsnoordoostbrabant.nl		€ 2.500
5. Reserve		€ 5.000
Regelingen	€	75.000
Bijdrage subsidie- en bijdrageregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant binnen APdP ⁵		€
Regionale cofinancieringsregeling t.b.v. provinciale SIR-regeling		€ 75.000
Programma Vestigingslocaties		(*)
Programma Innovaties en bedrijvigheid	€	75.000
▪ Voeding & Gezondheid		€ 50.000
▪ VoedseleducatiePlan ⁶		€ 0
▪ Internationale samenwerking		€ 25.000
Programma Experimenteerruimte		(*)
Stichting AgriFood Capital	€	999.000
Totaal	€	<u>1.249.000</u>
Dekking 2023		
Begroting 2023	€	1.249.000
Totaal	€	<u>1.249.000</u>

(*) wordt gedekt uit algemene kosten programma

¹ Gestart in 2022 met € 28.000 uit begroting 2022 (totaal budget beschikbaar € 30.000,-).

² Gestart in 2022 met € 5.000 uit begroting 2022 (totaal budget beschikbaar € 15.000,-).

³ Overeengekomen jaarlijkse bijdrage voor de jaren 2021, 2022 en 2023.

⁴ Reservering, vooruitlopend op te ontvangen businessplan Expatcenter South NL voor 2022-2023.

⁵ De cofinancieringsbijdrage is al in 2021-2022 geleverd, regelingen zelf lopen wel door in 2023.

⁶ Meerjarig Regio Deal-project, looptijd 2020-2024, cofinancieringsbijdrage al in 2020-2022

Werkplan: Samenwerking, Communicatie en Bedrijfsvoering

Dit werkplan is opgesteld om vervolg te geven aan de diverse actielijnen die zijn opgenomen in het jaarplan 2023. Daarnaast zijn hieraan aanvullende actielijnen naderhand toegevoegd. De actielijnen hebben wij gekoppeld aan activiteiten voor 2023.

Ambities werkplan Samenwerking, Communicatie en Bedrijfsvoering

De ambitie voor Samenwerking, Communicatie en Bedrijfsvoering zijn vastgelegd in het jaarplan 2023 (hoofdstukken 6 en 7). U kunt het jaarplan [hier](#) inzien.

De reguliere werkzaamheden van het Regiobureau (zoals financiële administratie), komen in dit werkplan niet aan bod; dit is voldoende toegelicht in het jaarplan 2023 (7.2).

Het Regiobureau is in principe uitvoerder van de in dit werkplan vermelde actielijnen. Het bureau adviseert en stemt af met de samenwerkingspartners en het DB RNOB. De definitieve versie van dit werkplan wordt voorgelegd aan het DB op 15 december 2022. Als compact bureau moeten er prioriteiten gesteld worden. In dit werkplan geven we onze belangrijkste activiteiten weer. Het werkplan is vooral bedoeld om handvatten te geven aan onze doelstellingen, activiteiten en beoogde resultaten. Als organisatie zijn we in ontwikkeling. Wanneer dat nodig is, stellen we onze prioriteiten bij en passen we onze plannen aan. De begroting zoals opgenomen in het jaarplan onder hoofdstuk 8, is leidend. De activiteiten die in dit werkplan worden genoemd, zijn daaruit te bekostigen. Ook de beschikbare capaciteit is hiervoor toereikend.

Het is niet de taak van de medewerkers van het Regiobureau om op de inhoudelijke programma's actief te zijn. De focus van het Regiobureau ligt daarom niet primair op de inhoud, maar juist op elementen als faciliteren van strategievorming, procesondersteuning, agendavorming, coördinatie en signalering, zo is vastgesteld in het samenwerkingsconvenant.

Werkorganisatie

RNOB heeft geen eigen personeel in dienst. Al het personeel wordt ingehuurd en heeft in de meeste gevallen een arbeidsovereenkomst met de gemeente 's-Hertogenbosch. Het secretariaat wordt gedeeld met Noordoost Brabant Werkt. De communicatiemedewerkster is voor zowel AgriFood Capital BV als RNOB werkzaam. Het Regiobureau betreft ongeveer 3,3 FTE. Daarnaast wordt door gemeenten en waterschappen kosteloos personeel aan RNOB beschikbaar gesteld. Dit betreffen onder andere de secretarissen van de Poho's en programmaregisateurs. In totaal is dit ongeveer 5,5 FTE, waar alle gemeenten en waterschappen naar rato leveren.

Het beheer van de subsidieprogramma's en het financieel beheer worden extern ingehuurd. Het financiële beheer wordt gedeeld met AgriFood Capital BV en Noordoost Brabant Werkt.

Uitwerking werkplan Samenwerking, Communicatie en Bedrijfsvoering

Deelopgave: (Inter)regionale samenwerking		
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023
1. Prioritering regionale samenwerkingsagenda.	Uitvoering samenwerkingsagenda aansluiten bij politieke-bestuurlijke wensen uit nieuwe coalitieakkoorden en actualiteiten.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Om de coalitieprogramma's beter te laten aansluiten op de samenwerkingsagenda, beginnen we eind 2022 met de voorbereiding van de prioritering van de samenwerkingsagenda en de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomsten, waarbij de raadsleden aan zet zijn. ■ De Klankbordgroep Raadsleden wordt betrokken bij de inrichting van dit proces. ■ Naar aanleiding van een geprioriteerde agenda, wordt er een bid aan de Provincie gedaan om op opgaven gezamenlijk op te trekken.
2. Voorbereiden op de afloop van de huidige Samenwerkingsagenda en Convenant op 31-12-2024.	Anticiperen op de continuering van RNOB.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Plan van aanpak nieuwe Samenwerkingsagenda en convenant opstellen. Gereed voorjaar 2023. ■ Traject opstarten medio 2023.
3. Vervolg geven aan BRE-onderzoek.	Zie hierboven.	Verkennen van de ambitie om maatschappelijk regionaal ecosysteem te betrekken bij RNOB.
4. Inspelen op kansen Regeerakkoord.	Meer ondersteuning en middelen vanuit het Rijk naar de regio halen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoering geven aan 3 prioriteiten van kansen uit het regeerakkoord: transitie landelijk gebied, Regio Deal en verstedelijkingsstrategie. ■ Opstellen strategieagenda/werkplan public affairs door ambtelijke werkgroep strategie. ■ Bestuurlijk Kernteam Lobby instellen en Bestuurlijke trekkers benoemen per lobbydossier.
5. Alle partners dragen de trots op onze regio uit en we inspireren anderen om zich in te zetten als ambassadeur.	Meer en beter toegang tot meer netwerken met als effect: betere beleid beïnvloeding en grotere kans op cofinanciering.	Gezamenlijke inzet met PNB, BOM en Brabantse regio's op belangrijkste transitiedossiers en Wonen/bouwen.
6. We 'verbinden' onze regio met andere reeds succesvolle (promotie)netwerken, zoals Brabantstad en G40.	Meer en beter toegang tot meer netwerken en daarmee grotere kans op cofinanciering en beleidsbeïnvloeding.	<ul style="list-style-type: none"> ■ In 2023 samen met BOM en PNB vooral programmatische samenwerkingsmogelijkheden met de andere Brabantse regio's/3H's verkennen. ■ Verbinding zoeken met andere Foodregio's in kader van nieuwe ronde Regiodeals (afhankelijk van rijksfocus van de nieuwe ronde regiodeals).
7. We zorgen ervoor dat we kunnen vergelijken via benchmarking en leren van andere regio's.	Hoe staat RNOB ervoor ten opzichte van andere regio's?	Een vergelijkend overzicht wordt opgesteld in de 1 ^e helft van 2023.

Deelopgave: Nationale samenwerking			
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	
1.	Actieve samenwerking in NOVEX-de Peel met Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Noord en Midden-Limburg.	Versterken van lokale en regionale belangen.	Regionale Investeringsagenda voor de Peel (opgestart in 2022).
2.	Deelnemen aan het netwerk Regionaal Samenwerken van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).	Versterken van lokale en regionale belangen.	-
Deelopgave: Internationale samenwerking			
Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023	
1.	Net als in de voorgaande jaren spelen we actief in op kansen om (project)subsidies naar de regio te halen. Dit kan door zelf als partner op te treden of door een van de netwerkpartners binnen de regio in een consortium te laten toetreden.	Europese cofinanciering op projecten.	<ul style="list-style-type: none"> ■ QuickScan van kansrijke Europese subsidiemogelijkheden op: Eiwittransitie en Voeding en gezondheid i.s.m. FoodNL. ■ In 2023 samenhangende projecten vanuit FoodNL in te dienen in Brussel.
2.	Het doorontwikkelen van de samenwerking met provincie Noord-Brabant, AgriFood Capital en andere regionale spelers op het internationale agrifood dossier onder andere in het samen optrekken in relevante Europese netwerken.	Actieve deelname aan het netwerk van de European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF) en European Regions Research and Innovation Network (ERRIN). Hierbij werken we nauw samen met de provincie Noord-Brabant en AgriFood Capital om op thema's zoals kringlooplandbouw, digitalisering en de cross-over tussen hightech en agrifood onze regionale positie te versterken.	Deze actielijn is primair belegd bij AgriFood Capital.
3.	Europese verkiezingen in mei 2024 is er in 2023 voldoende aanleiding om met (Nederlandse) kandidaat Europarlementariërs in gesprek te gaan over de kracht van onze regio.	Actief beter benutten van ons internationaal netwerk.	In 2023 willen we minimaal één Eurocommissaris en minimaal één (Nederlandse) Europarlementariër met agrifood in zijn of haar werkpakket in onze regio te ontvangen. Dit doen we samen met de andere FoodNL regio's waarbij delegaties uit de drie regio's (AgriFood Capital, FoodValley en Greenport Venlo) aanschuiven bij bezoeken.
4.	Bezoek aan Brussel met afvaardiging RNOB en AgriFood Capital (vooral netwerkevent).	Actief beter benutten van ons internationaal netwerk en zelf zichtbaar zijn in 'Brussel.'	We nemen deel aan de Europese week van regio's en steden (vanuit samenwerking FoodNL bezoeken).
5.	Het zijn van een volwaardige gesprekspartner voor 'Brussel' en 'Den Haag' voor belangrijke Europese dossiers op het gebied van agrifood zoals Farm to Fork.	Versterken van lokale en regionale belangen.	O.a. vormgegeven door de activiteiten benoemd onder punten 1, 3 en 4.

6.	Het uitbreiden van de oriëntatie van het agrifood domein naar de brede maatschappelijke opgaven van onze regio om ook voor die onderwerpen gebruik te kunnen maken van Europese netwerken, kennis en ondersteuningsmogelijkheden.	Versterken van lokale en regionale belangen.	-
7.	We verbinden onze regio aan belangrijke netwerken in de Duitse buurregio's. We zorgen er daarbij voor dat we onze lobby op niveau krijgen en dat we steviger achter mogelijke co-financieringsbronnen (kunnen) aangaan. Bovendien benoemen we per onderwerp een bestuurlijk 'gezicht' van de regio.	Actief beter benutten van ons internationaal netwerk.	Verkenning via Land van Cuijk (mogelijke prioriteit indien regiodeals grensaspecten als hoofdfocus krijgen).

Communicatie

	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023
1.	We versterken het platform dat we bieden voor ontmoeten, verbinden, samenwerken en groeien (jaarlijks netwerkevent).	Het bestaande netwerk versterken en verder uitbouwen.	Verkenning mogelijkheden en opstellen mogelijke scenario's voor een eigen regionaal event dan wel koppeling aan event van derden.
2.	We zetten onze communicatieactiviteiten van 2022 voort in 2023. Blijven zichtbaar maken wat samenwerken in RNOB oplevert, met name voor inwoners en bedrijven. Onze communicatiestrategie is de Familie- en Fanstrategie. We maken daarbij steeds de rol van RNOB zichtbaar en het belang voor gemeenten en waterschappen om regionaal samen te werken. Met de regio o.a. als schaal om in gesprek te kunnen gaan met provincie, rijk en Brussel. (Familie gericht op bestuurders, ambtenaren en raden van de regio; Fan gericht op bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden als provincie, Rijk en Brussel).	We maken steeds de rol van RNOB zichtbaar en het belang voor gemeenten en waterschappen om regionaal samen te werken. Met de regio o.a. als (laagste) schaal om in gesprek te kunnen gaan met provincie, rijk en Brussel. Dit doen we vanuit een heldere positionering en propositie. Alle direct betrokkenen te ondersteunen in hun rol binnen de regionale samenwerking: bestuurders, ambtenaren en raden. De kernboodschap van Noordoost-Brabant vormt de basis van onze communicatie- én lobbyactiviteiten.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Website actueel houden en als nodig doorontwikkelen (bijv. agenda toevoegen). ■ Maandelijkse nieuwsbrief (interviews en nieuws over programma's en projecten, inclusief de projecten van Regio Deal Noordoost Brabant waar RNOB penvoerder van is). ■ Continueren inzet social media (Twitter en LinkedIn).
3.	Continueren van de activiteiten om de gemeenteraden en ABs van de waterschappen beter te verbinden met de regio.	We blijven de verbinding tussen gemeenten en RNOB verbeteren zodat bestuurders, ambtenaren en raadsleden de weg naar én binnen RNOB beter weten te vinden.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Continueren van de Klankbordgroep Raadsleden. Het verduidelijken van de rol en positie van de regio is hierbij een belangrijk aandachtspunt; ■ We dragen actief bij aan de regiobrede raadsledenbijeenkomsten in samenwerking met de griffiers. ■ Ondersteunen van de ontwikkeling van de communicatieboodschap en eventuele middelen voor de waterschapsverkiezingen in 2023

4.	Bijdrage leveren aan het opstellen van het jaarverslag 2022 en het jaarplan 2024.	Wij geven het DB RNOB en onze deelnemende gemeenten en waterschappen inzicht in wat we bereikt hebben in onze programma's en projecten en regionaal samenwerken over 2022 en wat we van plan zijn in 2024.	Voorwoord schrijven en redactie en opmaak (laten) verzorgen.
5.	De in 2022 gelanceerde Staat van de Regio (monitor) integreren in de communicatie- en lobbyactiviteiten (meten = weten). Dat geldt ook voor de jaar- en werkplannen van de programma's.	We zetten de regio duidelijker op de kaart aan de hand van concrete feiten en cijfers die een legitimatie vormen van onze programma's en activiteiten.	Monitor Staat van de Regio toegankelijk houden via www.rnob.nl (en via www.agrifoodcapital.nl) Monitor Staat van de Regio onder de aandacht brengen en houden van bestuurders, ambtenaren en raden.
6.	Communicatie Regio Deal vanaf 1 januari 2024	Optimale inzet van menskracht en middelen afhankelijk van doel, doelgroepen etc.	Verkenning van de communicatie van de volgende Regio Deal

Bedrijfsvoering

	Actielijnen	Doelstellingen	Activiteiten 2023
1.	<p>We leggen vast wat we als RNOB hebben bereikt en gedaan in het afgelopen jaar en geven inzicht in de financiële situatie. We leggen deze documenten voor aan de gemeenteraden en AB van waterschappen. Eventuele zienswijzen worden betrokken. Deze documenten laten wij vaststellen door het DB RNOB.</p> <p>De 'Staat van de Regio' monitor wordt de basis voor verantwoording in de jaarverslagen van RNOB op onze Samenwerkingsagenda.</p>	Wij geven het DB RNOB en onze deelnemende gemeenten en waterschappen inzicht in wat we bereikt hebben het afgelopen jaar op programma's en projecten en regionaal samenwerken over 2022.	Opstellen en verspreiden jaarverslag en jaarrekening over 2022.
2.	We leggen vast wat we van plan zijn om te bereiken het komend jaar, hoe we dit willen gaan organiseren en welke financiële middelen daaraan gekoppeld zijn. Dit doen we op basis van de samenwerkingsagenda en het samenwerkingsconvenant 2020-2024. We leggen deze documenten voor aan de gemeenteraden en AB van waterschappen. Eventuele zienswijzen worden betrokken. Deze documenten laten wij vaststellen door het DB RNOB.	Wij geven het DB en onze deelnemende gemeenten en waterschappen inzicht in wat we willen bereiken het komend jaar op programma's en projecten en regionaal samenwerken over 2024.	Opstellen en verspreiden jaarplan en begroting voor 2024.
3.	We bieden ondersteuning aan de overlegvormen van RNOB.	Wij bieden het platform en ruimte voor ontmoeting aan onze deelnemende gemeenten en waterschappen.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Viermaal per jaar het voorbereiden en organiseren van een Regiodag; bestaande uit vergaderingen van de portefeuillehoudersoverleggen en Bestuurlijke Coördinatie Groep (BCG). Tegelijkertijd vergadert ook het secretarissenteam en vanaf 2023 sluit de Veiligheidsregio aan.

			<ul style="list-style-type: none"> ■ Voor en na de Regiodagen vindt afstemming en besluitvorming plaats met het DB RNOB.
4.	We organiseren voor onze bestuurders en betrokken ambtenaren een jaarlijks evenement waar de regio centraal staat en elkaar ontmoeten.	Zie hierboven.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Het organiseren van een jaarlijkse ambtelijke Regiodag met contactpersonen en betrokken ambtenaren in het voorjaar. ■ Het organiseren van een jaarlijkse regio-heidag voor de colleges van B&W en DB van de Waterschappen in het najaar;
5.	Klankbordgroep Raadsleden voortzetten in 2023 om raadsleden blijvend te betrekken bij de regio.	We blijven de verbinding tussen gemeenten en RNOB verbeteren om zo de weg naar én binnen RNOB beter te vinden.	Organiseren van bijeenkomsten en ondersteuning bieden bij de voorbereiding.
6.	We continueren het updaten van onze AO/IC (Administratieve Organisatie - Interne Controle); door onze belangrijkste processen te borgen en de inrichting te verbeteren zodat er een efficiëntieslag behaald wordt.	We gaan onze processen borgen en dat wat vastgelegd is, actualiseren. Deze informatie bieden wij intern aan op een landingspagina.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Processen borgen door vastlegging van de voorbereiding van de verenigde voorbereidende bijeenkomst (VVB) in voorjaar 2023. ■ Het vernieuwen van onze detacherings-overeenkomsten; en het controleren van onze contracten met derden. Dit stond op de planning in 2022, maar is niet gelukt. ■ De landingspagina actueel houden en aanvullen naar behoefte regisseurs en poho-secretarissen.
7.	Professionalisering van de organisatie.	In 2022 is iBabs geïntroduceerd en wordt er gewerkt aan de implementatie van CRM. De volgende stap is telefonie.	De huidige inrichting van telefonie van het secretariaat is niet efficiënt. Bovendien voldoet het niet aan flexibel werken. In 2022 zijn de eerste stappen gezet en in 2023 wordt het telefoniesysteem gemoderniseerd.
8.	We verdiepen de samenwerking tussen programmaregisseurs door aandacht te geven aan samenhang (1) en de missie/kernboodschap van RNOB en de rol van een programmaregisseur hierin (2).	Wij bieden het platform en ruimte voor ontmoeting aan onze programmaregisseurs.	De samenwerking versterken door het organiseren van een jaarlijkse teamdag waar ontmoeting (zowel op persoonlijk vlak als op programma) centraal staat (integraliteit) (1) en het formuleren van de taken en verantwoordelijkheden van programmaregisseurs en hun rol binnen RNOB (2).
9.	Met de programmaregisseurs en Poho-secretarissen gaan we blijvend in gesprek over het optimaliseren van hun tijdsbesteding.	We maken een slag in de samenwerking met onze aangesloten ambtenaren uit deelnemende gemeenten.	We willen komen tot een betere balans tussen werken voor RNOB en voor de eigen (gemeentelijke) werkorganisatie en gaan hierover in gesprek met leidinggevenden van gedetacheerde programmaregisseurs.

